

Уолгър Липман

ОБЩЕСТВЕНОТО МНЕНИЕ

София, 2024

Изданието е направено по
PUBLIC OPINION by WALTER LIPPMANN

© Издателство „Изток-Запад“, 2024

Всички права на български език запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде възпроизвеждана или предавана под каквато и да е форма и по какъвто и да било начин без изричното съгласие на издателство „Изток-Запад“.

© Ивелина Ватова, превод, 2024

© Михаела Йотовски, оформление на корицата, 2024

ISBN 978-619-01-1469-7

Уолтър Липман

ОБЩЕСТВЕННОТО МНЕНИЕ

Превод от английски
Ивелина Ватова

КАТЕХОНИ

...

№12 Норберт Херинг	<i>Финалната игра на капитализма</i>
№13 Даниел Естулин	<i>Институтът „Тависток“</i>
№14 Имануел Уолърстийн	<i>Исторически капитализъм</i>
№15 Съст. Удрик Мис	<i>Великото зануляване</i>
№16 Андрей Фурсов	<i>Оргазмът на богомолката</i>
№17 Съст. Давид Енгелс	<i>Обновлението на Европа</i>
№18 Уилям Х. Макнийл	<i>Възходът на Запада, том 1 и 2</i>
№19 Ханс-Йоахим Маац	<i>Общество на страха</i>
№20 Каръл Куигли	<i>Англо-американският управляващ елит</i>
№21 Игор Шнуренко	<i>Демонът отвътре</i>
№22 Робърт Ф. Кенеди-мл.	<i>Истинският Антъни Фаучи</i>
№23 Дмитрий Зикин	<i>Забранената икономика</i>
№24 Игор Шнуренко	<i>Хакнатият човек</i>
№25 Алън У. Дълес	<i>Изкуството на разузнаването</i>
№26 Матиас Десмет	<i>Психология на тоталитаризма</i>
№27 Валентин Вацев	<i>Актуалността на миналото</i>
№28 Артур Кордон	<i>Перспективата изкуствен интелект</i>
№29 Боян Чуков	<i>Матрицата 2</i>
№30 Тома Пикети	<i>Кратка история на равенството</i>
№31 Кирил Фурсов	<i>Държавата търговец</i>
№32 Майкъл Хъдсън	<i>Съдбата на цивилизацията</i>
№33 Халфорд Макиндръ	<i>Географската ос на историята</i>
№34 Сергей Савелиев	<i>Нищетата на мозъка</i>
№35 Нийл Фъргюсън	<i>Големият упадък</i>
№36 Гунар Кайзер	<i>Култът</i>
№37 Янис Варуфакис	<i>Технофеодализъм</i>
№38 Игор Шнуренко	<i>Да убиеш Левиатан</i>
№39 Джон Мийършаймър	<i>Голямата заблуда</i>
№40 Жак Елюл	<i>Пропагандата</i>
№41 Съст. В. Аверянов	<i>Голямото нулиране</i>
№42 Олдъс Хъксли	<i>Обратно към Прекрасния нов свят</i>
№43 Емануел Тод	<i>Поражението на Запада</i>
№44 Уолтър Липман	<i>Общественото мнение</i>

Съдържание

Част 1

ВЪВЕДЕНИЕ / 11

Глава 1	
Светът извън нас и образите в нашите глави	13

Част 2

ПЪТИЩАТА КЪМ СВЕТА ИЗВЪН НАС / 33

Глава 2	
Цензурата и тайната	35
Глава 3	
Контакти и благоприятни възможности	43
Глава 4	
Време и внимание	51
Глава 5	
Скорост, думи и яснота	57

| 5

Част 3

СТЕРЕОТИПИ / 67

Глава 6	
Стереотипи	69
Глава 7	
Стереотипите като защита	80
Глава 8	
Мъртвите точки и тяхната стойност	87
Глава 9	
Моралните правила и техните противници	95
Глава 10	
Разкриване на стереотипите	105

Част 4
ИНТЕРЕСИ / 123

Глава 11	
Да се спечели интересът	125
Глава 12	
Прецененият егоизъм	133

Част 5
СЪЗДАВАНЕ НА ОБЩА ВОЛЯ / 147

Глава 13	
Прехвърляне на интереса.....	149
Глава 14	
Да или не.....	167
Глава 15	
Лидери и редници	177

Част 6
ОБРАЗЪТ НА ДЕМОКРАЦИЯТА / 189

Глава 16	
Егоцентричният човек.....	191
Глава 17	
Самодостатъчната общност	198
Глава 18	
Ролята на принудата, покровителството и привилегията	207
Глава 19	
Старият образ в нова одежда: гилдиен социализъм.....	218
Глава 20	
Един нов образ	230

Част 7
ВЕСТНИЦИТЕ / 235

Глава 21	
Купуващата публика	237
Глава 22	
Постоянният читател	244

Глава 23	
Природата на новините	251
Глава 24	
Новините, истината и едно заключение	265

Част 8

**ОРГАНИЗИРАНИЯТ ИНТЕЛЕКТ И
СИСТЕМАТИЗИРАНАТА ИНФОРМАЦИЯ / 271**

Глава 25	
Клинът	273
Глава 26	
Работа с информацията	280
Глава 27	
Обръщение към обществото	293
Глава 28	
Призив към разума	302
Азбучен показалец	308

На Фей Липман
Уейдинг Ривър, Лонг Айланд
1921

„514 1. Представи си хора в някакво подземно пещероподобно жилище, което има открита и дълга пролука за светлината по цялата пещера. Нека в него да живеят хора от детинство с така поставени на нозете и на шията окови, че като се намират тук, да виждат само това, което е пред тях, без да могат да обръщат главите си поради оковите. Светлина да им идва от огън, който гори отвисоко и далече зад тях, а между огъня и затворниците да има път; по негова-та дължина си представи издигната стена; както издигат фокусниците преграда да пред зрителите, над която показват фокусите си.

Представям си – рече той.

Ти рисуваши невероятен образ и невероятни затворници – рече той.

– Подобни са на нас – отговорих аз. – Нима ти смяташ, че тия затворници както у себе си, така и помежду си, са видели нещо друго освен сенки, които падат от огненото сияние върху срещуположната пред тях стена на пещерата?

– Как може – рече той, – щом са принудени през целия си живот да бъдат с неподвижни глави?

– А как стои въпросът с вещите, които пренасят? Нали и с тях е така?

– Как обаче?

Ако затворниците са в състояние да разговарят помежду си, мислиш ли, че те са убедени, че наричат като съществуващи¹ тия неща, които виждат?“

Платон, *Държавата*², Седма книга

---

¹ В някои издания вместо „съществуващи“ стои „преминаващи“. Бележката е на проф. Ал. Милев. – Б.пр.

(Всички бележки под линия, освен изрично упоменатите, са на автора.)

² Превод на проф. Александър Милев, изд. „Изток-Запад“, София, 2014. – Б.пр.

ЧАСТ 1

ВЪВЕДЕНИЕ

Глава 1

Светът извън нас и образите в нашите глави

1

В океана има остров, на който през 1914 г. живеели англичани, французи и германци. До него не стигал никакъв телеграф, а британският пощенски параход идвал само веднъж на два месеца. През септември параходът все още не бил дошъл, а островитяните продължавали да обсъждат новините от последния вестник за предстоящия процес срещу госпожа Кайо, стреляла по Гастон Калмет³. Така че обяснимо е още по-голямото нетърпение, събрало на кея един ден в средата на септември цялата колония, жадна да чуе от капитана каква присъда са ѝ дали. Ала вместо това тя узнава, че повече от шест седмици, в името на свещената нерушимост на договорите между техните държави, англичаните и французите са във война с германците. През изминалите шест особени седмици жителите на далечния остров в океана са се държали като приятели, а всъщност вече били врагове.

Това положение обаче съвсем не е много по-различно от ситуацията, в която се намира почти цялото население на Европа. Неосведомеността на колонистите трае шест седмици, докато неинформираността на континента вероятно е само шест дни или шест часа. Налице е такъв промеждутък, прилича на театрален антракт. Това е миг, когато обичайната атмосфера, сред която европейците са свикнали дотогава да си вършат всекидневната работа,

---

³ Анриет Кайо (1874–1943) е дама от парижкото висше общество, втора съпруга на бившия премиер на Франция Жозеф Кайо; на 16 март 1914 тя стреля по Гастон Калмет, редактор на вестник „Фигаро“, и го убива. Според нея той е отговорен за клеветническа кампания срещу съпруга ѝ; мотивът ѝ е, че вестникът щял да публикува скандални любовни писма между двамата, докато той все още бил женен за първата си съпруга. Твърди се обаче, че истинският журналистически текст, който се подготвял за печат, е серия от прихванати германски телеграми. Делото на госпожа Кайо се гледа няколко дни преди да избухне Голямата война и през юли 1914 г. вниманието на френското обществено мнение е насочено към Съдебната палата на Париж, където тя е оправдана в деня, в който Австро-Унгария обявява война на Сърбия. Съпругът ѝ, Жозеф Кайо, обаче прекарва доста време през войната в затвора и в домашен арест, накрая е принуден да напусне Париж: депутатският му имунитет е отнет (1917), обвиняват го в шпионаж и държавна измяна (1920), лишават го от граждански права. Завръща се чак през 1924 г., когато левицата печели изборите. – Б.пр.

по никакъв начин не съответства на Европа – застанала на прага на хаоса, тя се готви да преобърне живота им. Всеки човек попада в моменти, когато продължава да се чувства комфортно в среда, която вече не съществува. Докъм 25 юли в целия свят хората произвеждат изделия, които няма да успеят да превозят до други точки на земята, купуват стоки, които няма да могат да внесат в своята страна, планират професионални кариери, проучват възможности за нови проекти, подхранват надежди и очаквания – и все с убеждението, че светът, който познават, е точно такъв, какъвто го знаят. Създават се книги, които го описват. Вярва се на представите и образите, които хората вече са изградили в себе си. А после, четири години по-късно, в утрото на един четвъртък, ще дойде и новината за примирие, военните действия свършват; хората въздъхват дълбоко, успокоени, че кръвопролитие е приключило. И макар че краят на войната се отбелязва тържествено, няколко хиляди млади мъже ще умрат по бойните полета само пет дни преди да настъпи истинското примирие.

Като погледнем назад, ще установим колко непряко познаваме средата, в която все пак живеем. Можем да забележим, че новината за нея стига до нас веднъж бързо, веднъж бавно; винаги обаче към онова, което мислим, че е истинската картина, се отнасяме тъй, сякаш е самата действителност около нас. По-трудно е да си представим това за нашите собствени убеждения, от които се ръководим в даден момент, ала стане ли дума за други хора и други времена, сами се ласкаем колко е лесно да видим, че напълно сериозно те възприемат някои абсурдни и нелепи представи за света. Благодарение на по-доброто си умение да погледнем назад в миналото настойчиво твърдим, че светът, който те имат потребност да познават, и светът, който в действителност познават, често пъти са свършено противоположни. Можем да забележим също, че докато в своите представи те управляват и воюват, търгуват и се променят, онова, което всъщност успяват или не успяват да сътворят, става в един реален свят. Тръгват за Индия, а откриват Америка. Квалифицират злото и бесят стари жени. Мислят, че могат да забогатеят, ако винаги само продават, без да купуват. Един халиф, подчинявайки се на онова, което според него е Волята на Аллах, подпалва Александрийската библиотека.

През 389 г. св. Амвросий пише и си припомня затворника в пещерата на Платон, който категорично отказал да си обърне главата. „Едва ли, ако обсъждаме произхода, особеностите и местоположението на земята, ще помогнем на надеждата си да направим живота по-добър. Достатъчно е да знаем какво пише в Светото писание. ‘Бог окачил земята на нищо’ (Йов, XXVI. 7). Защо тогава да се разправяме дали Бог е окачил земята във въздуха или във водата и да предизвикваме спор за това дали редкият въздух може да я поддържа; или, ако е сътворена във водата, защо не потъва надолу към дъното...? Земята здраво е стъпила върху неустойчивото и празното не защото е по средата, като

при всяко равновесие, а защото величието на Господ я държи в подчинение чрез закона за Божията воля.“⁴

Това не ни помага да се надяваме, че животът ще стане по-добър. Достатъчно е да знаем какво пише в Светото писание. Защо тогава да спорим? Век и половина след св. Амвросий проблемът за антиподите все още продължава да вълнува теорията, щом стане дума за това. Един монах на име Козма, известен със своите научни занимания, е упълномощен да напише „Християнска топография“ или „Християнското схващане за света“.⁵ Той ясно знаел какво точно се очаква от него, защото в основата на всички свои заключения поставя Светото писание. Оказва се следователно, че светът е плосък успоредник, който от изток на запад е два пъти по-дълъг, отколкото от север на юг. В средата му е земята; тя е оградена от океан, а той на свой ред е заобиколен от друга суша; на нея живели хората преди потопа. Тази суша е пристанището, от което Ной отплавал. На север има висока конична планина, от където изгряват слънцето и луната. Когато слънцето е зад планината, настъпва нощ. Небето е прилепнало към ръбовете на външната суша. То е съставено от четири високи стени, които се срещат, за да образуват сводест покрив, така че земята се превръща в под на вселената. От другата страна на небето има океан, който представлява „водите над небесния свод“. Пространството между божествения океан и последния купол на вселената е за благословените. Пространството между земята и небето е населено с ангели. Най-сетне, св. Павел обявил, че хората са създадени, за да живеят върху „лицето на земята“; тогава как биха могли да живеят върху обратната ѝ страна, където се предполага, че са се настанили Антиподите? Внушавано ни е, че „при такъв път, който се разкрива пред погледа му, християнинът не трябва дори да говори за Антиподи.“⁶

Още по-малко трябва да ходи при Антиподите; нито някой християнски владетел е длъжен да му дава кораб, за да опита; а дори и набожен да е, морякът не трябва да пожелава да пробва. Според Козма в картата му няма и помен от абсурдност. Само ако си припомним неговата чиста убеденост, че това е карта на вселената, бихме могли да започнем да разбираме как до смърт е изплашил и Магелан, и Пири, или пък авиатора, полетял седем мили нагоре из въздуха и така рискувал да се сблъска с ангелите и да прескочи отвъд, в небесата Божии. По същия начин най-добре можем да разберем жестокостите на войната и политиката, като си припомним, че почти всички от всяка отделна партия вярват безусловно в своята представа за опозиция и приемат не онова, което е факт, в действителност, а онова, което те предполагат, че е факт. И така, подобно на Хамлет, ще промушат скрилия се зад прошумолялата завеса Полоний, вземайки го за краля, и вероятно като Хамлет ще добавят:

⁴ Hexaëmeron, i. cap. 6, цитирано в *The Mediaeval Mind* от Henry Osborn Taylor, v. I, p. 73.

⁵ Lecky, *Rationalism in Europe*, Vol. I, pp. 2:76–8.

⁶ Пак там.